

**PODSTICAJI ZA AKTIVNOSTI
NASTAVNICA, NASTAVNIKA,
STRUČNIH SARADNICA I SARADNIKA
U SREDNJIM ŠKOLAMA**

**INFORMISANJE
I PREVENCIJA
(DIGITALNOG) RODNO
ZASNOVANOG NASILJA
MEĐU MLADIMA**

IMPRESUM:

PODSTICAJI ZA AKTIVNOSTI NASTAVNICA, NASTAVNIKA,
STRUČNIH SARADNICA I SARADNIKA U SREDNJIM
ŠKOLAMA

**INFORMISANJE I PREVENCIJA (DIGITALNOG) RODNO
ZASNOVANOG NASILJA MEĐU MLADIMA**

Izdavač:

Autonomni ženski centar, Beograd

Urednica:

Aleksandra Aksentijević

Autorke (po abecednom redu):

Aleksandra Aksentijević, Jelena Ivković, Melita Randelović,
Slavka Vlalukin, Vesna Ilić, Tanja Ignjatović

Lektura:

Aleksandra Aksentijević

Prelom:

ZOO agencija

Godina izdanja:

2021.

ISBN:

ISBN-978-86-87505-36-0

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Kofinansirano od strane REC programa Evropske unije

Projekat se realizuje uz podršku Vlade Švajcarske i Programa EU „Prava, jednakost, državljanstvo“. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost Autonomnog ženskog centra i ni na koji način ne održavaju stavove Vlade Švajcarske ili Evropske Unije.

UVOD

Svrha brošure koja je pred vama je da na jednom mestu obuhvati različite priloge koji mogu da posluže nastavnicama i nastavnicima ili stručnim saradnicama i saradnicima da se u školskom kontekstu bave (digitalnim) rodno zasnovanim nasiljem među mladima i srodnim temama. Brošura sadrži predloge za različite vidove aktivnosti sa učenicama i učenicima srednjih škola: kroz organizaciju tematskih radionica; prezentaciju video i audio materijala ili medijskih tekstova koji mogu da posluže kao podsticaj za razgovor sa učenicama i učenicima; uključivanje tema u redovnu nastavu, odnosno u sadržaj školskih predmeta koji su u nastavnom programu; ili kroz organizaciju tematskih nedelja i postavljanjem informacija za učenike i učenice, njihove roditelje i za nastavnice i nastavnike na odgovarajućim mestima u školskom prostoru.

Prilozi potiču od stručnjakinja i stručnjaka zaposlenih u srednjim školama i služe afirmaciji i razmeni njihovih aktivnosti sa zainteresovanim koleginicama i kolegama iz cele Srbije. Deo priloga je preuziman sa interneta uz sugestije za korišćenje, ili su autorke upućivale na dostupne priručnike i mogućnost njihove upotrebe u vezi sa izabranim temama.

Sigurne smo da su izabrani prilozi relevantni za mlade. Svi prilozi su tematski razvrstani u četiri kategorije:

- 1. Seksting, osvetnička pornografija i druge povrede privatnosti u digitalnom prostoru,**
- 2. (Ne)zdrave adolescentske veze,**
- 3. Pristanak/Consent,**
- 4. Društvene mreže i digitalna bezbednost.**

Verujemo da aktivnosti u vezi sa ovim sadržajima mogu da doprinesu razvoju ključnih kompetencija celoživotnog učenja (poput društvenih i građanskih kompetencija) i opštih međupredmetnih kompetencija (poput odgovornog učešća u demokratskom društvu, komunikacije, odgovornog odnosa prema zdravlju, saradnji i drugih).

1.

**SEKSTING, OSVETNIČKA
PORNOGRAFIJA I DRUGE
POVREDE PRIVATNOSTI
U DIGITALNOM PROSTORU**

IZVORI

Podkast:

Reaguj! Čija je intima?

Veb-sajtovi:

<https://zenskasolidarnost.com/>

<https://mogudanecu.rs/>

<http://kliknibezbedno.rs/sr/seksting-i-sajberseks.1.160.html>

Priručnici:

Sexting & Sextortion

Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama

Članak:

Finska predlaže zatvorske kazne za slanje neželjenih slika seksualnog sadržaja

Krivični zakonik Republike Srbije

Video:

Tagged

Podsticaj za razgovor: OSVETNIČKA PORNOGRAFIJA

Baš uoči Međunarodnog dana žena pojavila se vest da na aplikaciji Telegram postoji grupa koja okuplja 36.000 muškaraca sa Balkana, a u kojoj se dele eksplicitne fotografije, snimci, ali i adrese žena sa ovih prostora, uključujući i pornografske fotografije dece. Očigledno je da se radilo o tzv. „osvetničkoj pornografiji”.

Predlog pitanja za diskusiju:

Šta je osvetnička pornografija?

Srodni pojmovi: Šta su nuds (eng. nudes)? Šta je seksting (eng. sexting)? Šta je iznuđivanje (eng. sextortion)? Po čemu se navedene pojave razlikuju od osvetničke pornografije?

Da li ste čuli, da li imate saznanje da se osvetnička pornografija desila nekome koga poznajete? Da li znate da neko to radi ili nekog ko je bio žrtva?

Šta mislite, da li je takvo ponašanje zabranjeno u Srbiji?

Šta bi građani i građanke mogli da urade da se spreče dela osvetničke pornografije? Imate li predloge?

Šta škola može da uradi?

Šta mislite da je bio prvi rezultat reakcija u Srbiji?

Informacije za podršku nastavnicima/nastavnicama i učenicama/učenicima

Izraz *osvetnička pornografija* (eng. revenge porn) najčešće se koristi da opiše situacije u kojima devojka raskine sa momkom koji zatim, bez njenog znanja i saglasnosti, „šeruje” njene (ili zajedničke) intimne fotografije ili video-zapise putem interneta.

Osvetnička pornografija je zloupotreba privatnih fotografija i video-zapisa seksualnog karaktera, koje mogu da budu napravljene i razmenjene u privatnom kontekstu, uz saglasnost ili bez nje, ali se objavljuju i distribuiraju na mrežama bez saglasnosti. Žrtva, koja je najčešće žena, ovim je putem osramoćena, ponižena, degradirana, povređena, a naneta joj je realna šteta u svim socijalnim kontekstima i relacijama sa drugim ljudima – na poslu, odnosima sa porodicom, prijateljima.

Fotografije ili videi na kojima su intimni delovi tela ili skraćeno nuds (eng. nudes) vrlo su prisutne na internetu.

Seksting (eng. sexting) ili tzv. „prljavi razgovori” (eng. dirty talk) je komunikacija putem telefonskih ili računarskih uređaja u okviru koje se razmenjuju seksualne i intimne reči, fotografije ili videi.

Da li je „osvetnička pornografija” zabranjena u Srbiji? Osvetnička pornografija nije prepoznata kao krivično delo u Krivičnom zakoniku Republike Srbije, iako postoje članovi KZ na koje žrtva, ukoliko je punoletno lice, može da se pozove – član 144 – Neovlašćeno fotografisanje, član 145 – Neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka, potom član 214 – Iznuda i član 215 – Uцена, koji su krivično delo protiv imovine. Ova se dela gone po privatnoj tužbi, odnosno žrtve u ovim situacijama moraju same (ili uz pomoć punomoćnika kojeg plaćaju) da vode čitav postupak. Javno tužilaštvo ne učestvuje u ovakvim postupcima (ne postupa po službenoj dužnosti). Gonjenje po privatnoj tužbi otežava žrtvi da dokaže da je tuženi objavio snimak.

Mogu da se obarate policiji ili tužilaštvu: U vezi sa ovim delima treba se *obratiti* Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP), specijalizovanom Odeljenju za visokotehnološki kriminal i/ili Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal, Višeg javnog tužilaštva u Beogradu.

Mogu da pokrenu peticiju za izmenu Krivičnog zakonika Republike Srbije: Osvetnička pornografija treba da bude krivično delo – Mi, dolepotpisane i dolepotpisani, smatramo da je potrebno uvesti poseban član Krivičnog zakonika, ili drugog relevantnog zakona, koji prepoznaje osvetničku (ili nekonsenzualnu) pornografiju kao posebno krivično delo zbog težine povrede integriteta i dodatne maliciozne namere prestupnika da se osoba čije se fotografije ili video-zapisi distribuiraju, a to je najčešće bivša partnerka, ucenjuje, osramoti i ponizi, kao i da joj se naruši telesni integritet i ugrozi bezbednost (*peticija*).

Mogu da se obrate medijima: Mediji bi mogli na odgovarajući način, bez senzacionalizma, bez novog izlaganja žrtava viktimizaciji – da skrenu pažnju na pojavu i zatraže odgovornost učinilaca, ali i institucija koje ne postupaju u skladu sa obavezama da zaštite građane i građanke od kriminalnih dela.

Mogu da organizuju ulični protest: U Severnoj Makedoniji organizovan je *protest žena* protiv onlajn seksualnog uznemiravanja – Nekoliko stotina ljudi okupilo se u Skoplju (Severna Makedonija) ispred Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) tražeći da Vlada sprovede mere protiv privatnih grupe koje dele neovlašćeno i često eksplicitne fotografije i video snimke žena i devojaka, pre svega grupa „Javna soba”. Protest je održan uz transparente „Žrtva nije kriva”, „TI si nasilnik” i „Nepostupanje je nasilje”.

Podsticaj za razgovor:

SLANJE/DOBIJANJE NEŽELJENIH SLIKA SEKSUALNOG SADRŽAJA

Istraživanje koje je ove godine sprovedla organizacija za zaštitu dečijih prava Plan International pokazalo je kako je 51% od 14.000 anketiranih devojaka i mladih žena doživelo seksualno uznemiravanje putem interneta. Njih 35% primilo je neželjene seksualne ili eksplicitne fotografije.

Predlog pitanja za diskusiju:

Kakvo je vaše iskustvo, koliko je ovakva pojava prisutna u našem društvu?

Da li znate nekog ko je uznemiravan na ovakav način ili nekog ko uznemirava druge na ovaj način? Zašto momci i muškarci češće uznemiravaju na ovaj način nego devojke i žene? Da li je slanje eksplicitnih fotografija polnih organa na isti način uznemirujuće za devojke i momke?

Da li bi ovakvo ponašanje trebalo da bude kažnjivo? Ako da – zašto? Ako ne – zašto?

Da li je ovakvo ponašanje kažnjivo u Srbiji?

Šta bi trebalo uraditi ako se dobijaju ovakve fotografije? Šta biste savetovali prijateljici/prijatelju koji su uznemiravani na ovaj način?

Informacije za podršku nastavnicima/nastavnicama i učenicama/učenicima

Kažnjavanje slanja neželjenih slika seksualne prirode: Muškarci koji šalju neželjene dick pics mogli bi služiti do šest meseci zatvorske kazne prema novom zakonu koji je predložen u Finskoj.

U pitanju je izmjena zakona o seksualnom uznemiravanju tako da uključuje slanje fotografija eksplicitnog sadržaja, zajedno s verbalnim i tekstualnim uznemiravanjem. Prema trenutno važećem zakonu, seksualno uznemiravanje smatra se kaznenim djelom samo ako uključuje fizičko dodirivanje. Premda su neki počinitelji koji šalju fotografije seksualnog sadržaja procesuirani prema zakonima o kleveti, ovaj zakon nije zadovoljavajuć, budući da ne uzima u obzir seksualnu prirodu zločina.

Krivični zakonik Republike Srbije: Polno uznemiravanje, član 182a je krivično delo određeno na sledeći način:

(1) Ko polno uznemirava drugo lice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Polno uznemiravanje jeste svako verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica u sferi polnog života, a koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

(4) Gonjenje za delo iz stava 1. ovog člana preduzima se po predlogu.

Šta uraditi ukoliko se dobijaju poruke sa eksplicitnim slikama (eng. nudes/dick pics)?

Zavisno od sadržaja i učestalosti poruka, mogu se koristiti različiti vidovi zaštite i preduzeti različite mere: mogućnost blokiranja onih koji upućuju takve poruke; prijavljivanje sadržaja (na Fejsbuku i Instagramu) koji krši standarde/smernice zajednice (dati jasan opis gde se sadržaj nalazi); prikupiti dokaze slikanjem ekrana (eng. screenshot) i čuvanje poruka (evidencija je važna za preduzimanje zakonskih mera); obratiti se za informaciju i podršku specijalizovanim organizacijama koje se bave zaštitom prava na internetu, organizacijama za zaštitu prava dece ili za zaštitu prava žena (videti *kontakte važnih organizacija*); prijaviti nasilje nadležnim institucijama – službama za borbu protiv visokotehnološkog kriminala u policiji (childprotection@mup.gov.rs) ili Tužilaštva za visokotehnološki kriminal (vtk@beograd.vtk.jt.rs).

Radionica:

SEKSTING I OSVETNIČKA PORNOGRAFIJA

Melita Ranđelović, Gimnazija, Zemun

Radionica nastala u sklopu projekta Klikni bezbedno

Radionica o sekstingu i osvetničkoj pornografiji namenjena je učenicima i učenicama prvog razreda srednje škole. Izvođenje radionice moguće je planirati u sklopu teme bezbednosti na internetu i nasilja u partnerskim vezama.

Ova aktivnost daje prostor nastavniku/ci da ponudi informacije o mogućnostima postupanja u situaciji kada je mlada osoba žrtva nasilja u partnerskoj vezi: kojim institucijama i pojedincima odnosno pojedinkama u svom okruženju može da se obrati za podršku pomoć i zaštitu, kao i o tome koje su obaveze škole u situaciji kada ima saznanje da je neko od učenica i učenika doživeo nasilje.

Cilj radionice: Upoznavanje sa pojmovima seksting i osvetnička pornografija i njihovo razumevanje; sagledavanje rizika koji su mogući kada se upuštamo u seksting; upoznavanje sa načinima reagovanja u situacijama kada se naše lične fotografije/video materijali pojave na internetu, bez našeg znanja i odobrenja.

Ciljna grupa: Učenici/e srednje škole

Materijal za rad: Upitnik za učenike/ce, opis situacije, upitnik za analizu priče,

Trajanje: 45 minuta (jedan školski čas)

AKTIVNOSTI

1. aktivnost (5 minuta)

Nastavnik/ca deli učenicima/ama upitnik (Prilog 1), ističući da se radi o kratkom anonimnom upitniku koji popunjavaju individualno. Takođe, nastavnik/ca naglašava da učenici/e sadržaj svojih odgovora neće predstaviti ostalim učenicima/ama iz odeljenja. Nakon popunjavanja upitnika, učenici/e svoj primerak sklanjaju sa stola tako što ga stavljaju u torbu, džep. Nastavnik/ca naglašava da će se upitniku vratiti na kraju časa.

2. aktivnost (5 minuta)

Nastavnik/ca započinje razgovor sa učenicima/ama o tome da li su čuli za pojmove seksting i osvetnička pornografija (u školi, medijima...) i šta znaju o ovim pojmovima. Ključne odgovore učenika/ca nastavnik/ca zapisuje na tablu. Nastavnik/ca pojašnjava pojmove i obaveštava učenike da će seksting i osvetnička pornografija biti tema časa, obrazlažući zašto je ova tema važna.

3. aktivnost (10 minuta)

Nastavnik/ca učenike/ce grupiše u nekoliko manjih grupa tako da grupu čini 5-6 učenika/ca. Svakoj grupi daje priču (Prilog 2) sa instrukcijom da je pročitaju, prodiskutuju o opisanoj situaciji i napišu zajedničke odgovore na pitanja (Prilog 3).

4. aktivnost (20 minuta)

Grupe predstavljaju svoje odgovore ostalim učenicima/ama. Razvija se diskusija na nivou celog odeljenja. Ukoliko se tokom diskusije pokrenu neka nova pitanja, mimo navedenih, treba i o njima na nivou odeljenja diskutovati.

Napomena: *U ovom segmentu nastavnik/ca, nakon što sve grupe izlože odgovore na zadato pitanje i prodiskutuju ga, dopunjuje odgovore informacijama iz priloga za nastavnike (Prilog 4)*

5. aktivnost (5 minuta)

Nastavnik/ca kratko sumira aktivnosti na času. Podseti učenike/ce na upitnik koji su na početku časa popunili/popunile. Instrukcija nastavnika/ce je da učenici/e razmisle da li bi odgovori na neka pitanja sada bili drugačiji. Svaki učenik/ca pogleda svoje odgovore. Ako neko želi da prokomentariše, kaže svoja zapažanja, treba dati mogućnost, ali nije obavezno.

Napomena: *S obzirom na prirodu pitanja i moguće odgovore učenika/ca, na kraju časa nastavnik/ca treba da se pobrine da učenici/ce pocepaju svoje popunjene upitnike i bace ih.*

Preporuka:

- možete sa učenicima/ama narednog časa odgledati australijski film „Tagged” i nastaviti diskusiju.
- možete sa učenicima/ama narednog časa da razgovarate na temu preventivnih mera koje učenici/e treba da preduzimaju u cilju zaštite od povrede privatnosti na internetu i koraka koje treba da preduzmu ako do toga dođe. Izlistane mere mogu u vidu plakata, flajera, prezentacije na sajtu škole...da učine dostupnim vršnjacima.

Prilog 1

Odgovori sa da ili ne.

UPITNIK

- U svom telefonu imaš veliki broj ličnih fotografija.
- Smatraš da neke od tih fotografija nisu „za svačije oči“ i ne bi voleo/la da dospeju u javnost, na primer na društvene mreže .
- Ove fotografije čuvaš zajedno sa svim ostalim fotografijama.
- Neke od poruka, fotografija koje imaš u telefonu ne bi želeo/želela da vide tvoji roditelji.
- Postavljaš svoje fotografije na društvene mreže.
- Fotografije i video snimke svojih vršnjaka na društvenim mrežama komentarišeš, lajkuješ, šeruješ...

Prilog 2.

Jedna od priča iz priručnika *Sexting&Sextortion*:

01

„Prelaskom u srednju školu, Inga je započela svoju buntovnu fazu. Osim popravnog ispita iz matematike na kraju prvog razreda, drugih teškoća nije imala i nekako je bez previše problema savladavala sve obveze u gimnaziji. Uživala je u tom razdoblju! Izlasci, bend u kojem je svirala, crtanje grafika, ekipa iz kvarta... U trećem razredu friendica ju je nagovorila da budu modeli jednom amaterskom fotografu za njegovu promociju jer je bio tek na početku karijere. Onako, nekako naivno je uletjela u sve to, bez dovoljno informacija, s vjerom u ljude, pozitivna unatoč nekom svom lošem predosjećaju. Izložba nikada nije održana jer je fotograf odustao od ciklusa radova pod nazivom ‘Nepoznati i ogoljeni svjetovi’, no njih su dvije dobile sitan honorar i malo si podebljale džeparac. Na prvoj godini studija Inga je dobila priliku stručno se usavršavati u Belgiji. Na razgovoru za stipendiju koja bi gotovo u cijelosti pokrila troškove šestomjesečnog školovanja članovi povjerenstva obavijestili su je o pronalasku nekoliko njezinih fotografija za koje su procijenili da su upitne estetske vrijednosti. Smatrali su ih, prvenstveno, kompromitirajućim materijalom. Inga je izgubila dugo željenu priliku...”

02

„Više od 11 godina Eugen trenira karate. Postiže zapažene rezultate na državnoj i međunarodnoj razini, ima znanu ekipu koju smatra proširenom obitelji, proputovao je više od pola svijeta i usavršio jezike. Dolaskom s posljednjeg državnog turnira na njegovu profilu na popularnoj društvenoj mreži osvanula je poruka nepoznate djevojke koja mu je čestitala na osvojenom drugom mjestu. Gledala ga je s tribina, bodreći rođaka koji je također sudjelovao na natjecanju. Iako Eugen nije imao običaj puno se dopisivati na internetu, odgovarali su mu dobivena pažnja i komplimenti. S ovom djevojkom sve je nekako bilo jednostavno i lagano. Upoznavali su se, dijelili sitnice iz svakodnevnog života, planirali viđanje i susret uživo te postajali sve bliži i bliži... Na njezinu molbu Eugen joj je poslao i svoju golišavu fotografiju. Čekao je i njezinu... Ubrzo je uslijedio pravi raspad sustava – simpatična djevojka prestala se javljati, a uslijedile su ucjene i prijetnje. Nakon prvotnog šoka i nevjerice, Eugen nije znao što napraviti. Jedva je spavao i jeo, nije se mogao koncentrirati, bio je razdražljiv, totalno nefunkcionalan, u strahu. Opterećivao ga je onaj užasan osjećaj da ne zna tko ga ucjenjuje, tko se skriva iza tog ponašanja. Izbjegavao je odlaske u školu i na trening...”

03

„Pred odlazak na maturu Melita je s najboljom prijateljicom Hanom bila u potrazi za novim komadima odjeće. Hodale su gotovo cijeli dan, zafrkavale se i smajale, imale ruke pune vrećica, kasnije otišle na ručak... Po povratku kući Melita je primijetila kako je negdje izgubila mobitel. Nekoliko dana kasnije Hana ju je nazvala te ju obavijestila kako društvenom mrežom kruži njezin videozapis s ovogodišnjeg ljetovanja. Nalazi se i u razrednoj grupi. Da, Hana i ona su se tada glupirale, bile su same u vikendici, napravile nekoliko golišavih filmića. No jedan, samo jedan, Melita je tada prosljedila dečku koji joj se sviđao. Primila je i ona njegove fotografije i pokoju slobodniju poruku... Melita se osjećala tako ogoljeno i posramljeno! Nije htjela izaći iz kuće, javiti se ikome na telefon, naizmjenično je plakala i vrištala od muke... Smatrala je kako će je ovo obilježiti zauvijek, prezirala je sebe i svoju nepromišljenost...”

Prilog 3.

ANALIZA PRIČE

- Na koji način su ove neprijatne situacije mogle da se spreče? Zašto se to nije dogodilo?
- Ko je odgovoran za nastalu situaciju? U čemu se ogleda odgovornost
- Šta bi uradio/la da si na mestu junaka/junakinje? Zašto?
- Šta bi kao drug/drugarica savetovao/la junaku/junakinji da uradi, kome da se obrati kako bi razrešio/la situaciju?

DODATNE INFORMACIJA ZA NASTAVNIKE/NASTAVNICE U PRIRUČNICIMA:

Sexting & Sextortion

Prevenција i odgovor na digitalno (seksualno i rodno zasnovano) nasilje

Redovna nastava: NASTAVNE JEDINICE IZ RAČUNARSTVA I INFORMATIKE, LIKOVNE KULTURE I SRPSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

Na času Računarstva i informatike na kome se po redovnom nastavnom planu i programu obrađuje nastavna jedinica **Postavljanje video zapisa na veb** i času Likovne kulture na kome se obrađuje nastavna jedinica **Etičke norme u izboru motiva, obradi fotografija i objavljivanju fotografija**, uz pomoć smernica datih u priručniku *Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama*, uvesti temu povrede privatnosti na internetu, sa posebnim fokusom na iznuđivanje i osvetničku pornografiju.

Na času Srpskog jezika i književnosti na kome se po redovnom nastavnom planu i programu obrađuje nastavna jedinica **Pismene vežbe: novinarska vest, članak, izveštaj, intervju, komentar...**, uz pomoć smernica iz istog priručnika moguće je na primerima pokazati kako mediji doprinose širenju osvetničke pornografije, kao i primere dobre prakse, kako mediji mogu kroz edukaciju da doprinesu rešavanju problema.

2.

**(NE)ZDRAVE
ADOLESCENTSKE
VEZE**

IZVORI

Podkast:

U raljama osećanja.

Epizoda: Kako nas je Dizni upropastio?

Priručnici:

The Expert Respect Healthy Relationships Toolkit

Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama

Video:

What Makes A Relationship Healthy

12 Signs You're in an Unhealthy Relationship

The Line – LOVE is RESPECT

Nezdrave mladenačke veze u kontekstu seksualnog nasilja

PODKAST

Kako nas je Dizni upropastio

U podkastu stručnjakinje za mentalno zdravlje razgovaraju o rodnim ulogama, normama i stereotipima kojima se učimo kroz proces socijalizacije. Otvaraju pitanja njihove opravdanosti i uticaja na kvalitet života, emotivnih odnosa i ispoljavanja autentičnih potreba. Emisija može poslužiti za diskusiju sa mladima o tome na koji način su knjige, filmovi, mediji i uopšte kultura u kojoj žive uticali (i utiču) na njihovu percepciju sebe i drugih, sopstvenih potreba i želja, te promišljanje o tome koje su posledice (ne)ravnopravnosti na njih kao pojedince i pojedinke ali i pripadnice i pripadnike određenih društvenih grupa.

PRIRUČNIK

The Expert Respect Healthy Relationships Toolkit

U priručniku su dati primeri za radionice, koji mogu biti iskorišćeni za rad na časovima u okviru obrađivanja nastavnih jedinica iz psihologije, sociologije i građanskog vaspitanja.

Tekstovi (appendix 1) koji su dati kao primeri su na engleskom jeziku pa se mogu koristiti i na časovima engleskog jezika kao vežba čitanja/prevođenja, ili konverzacije.

Appendix 2 čine kartice sa različitim postupcima koje učenice/učenici treba da grupišu prema tome da li su podsticajni ili kontrolišući/nasilni.

Podsticaj za razgovor: Kratki video-prilozi O ZDRAVIM I NEZDRAVIM ADOLESCENSTSKIM VEZAMA

What Makes A Relationship Healthy ŠTA VEZU ČINI ZDRAVOM?

Ovaj animirani video-prilog ilustruje šta znači zdrava emotivna veza i po čemu se razlikuje od nezdrave (umesto termina zdrava/nezdrava veza mogu se koristiti i termini ravnopravna i neravnopravna veza). Govori se o komunikaciji, poverenju, fizičkoj i emotivnoj sigurnosti, poštovanju i drugim kvalitetima zdrave veze. Pogledajte sa učenicima i učenicama ovaj prilog, pa prodiskutujte o svim aspektima zdrave i nezdrave veze – da li se slažu sa autorima animacije; ako se ne slažu, u čemu; da li imaju nekih dilema, kojih; kako rešavaju ova pitanja u svojim vezama; koje savete daju svojim prijateljima/prijateljicama?

12 Signs You're in an Unhealthy Relationship 12 ZNAKOVA DA STE U NEZDRAVOJ VEZI

U ovom animiranom video prilogu ilustruju se znaci nezdravih veza, koji su češći nego što mislimo, ali su „zapetljani” u emocije, tako da ih ponekad „ne vidimo”. Sa mladima se može razgovarati o tome šta su za njih znaci loše/nezdrave/neravnopravne veze, a onda odgledati video-prilog da bi se uporedila mišljenja.

The Line – LOVE is RESPECT LJUBAV JE POŠTOVANJE

Ovaj kratak video prilog problematizuje pitanje granice između ljubavi, brige, ljubomore i kontrole u emotivnom partnerskom odnosu mladih. Pogledajte video-prilog sa učenicama i učenicima i prodiskutujte sa njima gde su granice; kakvo je njihovo iskustvo; kako se treba ponašati da bi partnerska veza podrazumevala poštovanje partnera/partnerke; kako se zaštititi od veze koje prelazi granice poštovanja.

NEZDRAVE MLADENAČKE VEZE U KONTEKSTU SEKSUALNOG NASILJA

Ovaj video-prilog pripremile su učenice Prve gimnazije iz Zagreba. U njemu se problematizuju pogrešne predstave o ljubavi u partnerskim vezama mladih, koje vode nezdravim emotivnim vezama u kojima se javlja kontrola, prisila, ucena, seksualno i drugo nasilje. Video može da bude podsticaj za razgovor o predrasudama o romantičnoj ljubavi, ljubomori, pristanku na seksualni odnos i seksualnom nasilju u emotivnim vezama mladih.

Radionica: RASTANAK SE PRIMAKAO

Vesna Ilić, Gimnazija, Paraćin

Zdrav završetak partnerske veze

Nastavnik/ca daje uvod: ono o čemu danas govorimo opevale su mnoge pesme, dočararali brojni emotikoni i stikeri, našarano je grafitima na zidove škola („Ceco, uvek ću te voleti“; „Andrija, pamtim naš 30. maj“) – rastanak, raskid emotivne veze! To je rizičan trenutak za partnere, zato bih volela da razgovaramo o tome šta je zdrav (prihvatljiv), a šta ugrožavajući (opasan, rizičan) rastanak.

Parovi se, kao što znate, rastaju jer njihovoj emotivnoj povezanosti dođe kraj. I mada ponekome deluje da samo jednom se ljubi ipak je istina da ljudi mogu iznova steći i napustiti svoje partnere, u svakom životnom dobu.

Pitanje za učenike/ce: kakav raskid vi ocenjujete kao „normalan“, bezbedan, „zdrav“? Kako to izgleda kada se partneri emotivno ne hlade istovremeno, pa je jednome ipak stalo da se veza nastavi, a drugi bi da ode, započinje novu partnersku vezu...?

Učenici/e iznose svoje viđenje

Nastavnik/ca ističe važne pokazatelje: asertivno ponašanje, samopoštovanje, uvažavanje tuđih osećanja i ličnosti, tugovanje, prihvatanje kraja, simboli i uspomene, opraštanje i rituali, podrška i uteha od prijatelja.

Pitanje za učenike/ce: a sada vas molim da opišete raskid koji ne biste poželeli; šta je to što bi vas brinulo ili plašilo u ponašanju partnera kada se veza raskida? Možda znate takve primere?

Učenici/e iznose svoje viđenje

Nastavnik/ca ističe važne pokazatelje: nametanje, ucenjivanje, uhođenje, vređanje, zvanje telefonom, slanje poruka, ogovaranje, pretnje, širenje laži, distribuciju intimnih poruka, slika ...

Nastavnik/ca: hvala vam, drago mi je što ste jasno pokazali da vidite razliku između ugrožavajućeg i prihvatljivog raskida. Naročito je važno da u takvim prilikama i sami doprinesete dobrom razvoju situacije:

- jasno izrazite ako želite da se veza prekine, ne potcenjujući potrebe druge strane;
- dozvolite malo vremena i sebi i partneru da se razdvajanje prihvati i ostvari;
- ne šaljite dvostruke poruke (hoću - neću) kada je rastanak izvestan;
- ne optužujte partnera ili partnerku za raskid, to će samo otežati rešenje.

Ali, obavezno potražite pomoć u porodici ili školi ukoliko vas partner ili partnerka;

- uporno prisiljava da nastavite vezu koju ne želite (ucena, pretnja, naređivanje),
- uznemirava pozivanjem i postovima, dosađuje, uhodi;
- preti da će povrediti sebe, vas ili drugoga jer je očajan;
- agresivan je ili nasilan na bilo koji način.

Zapamtite: neke veze završile su se ozbiljnim štetnim posledicama po jedno od partnera, ili oboje, jer nasilje nije prepoznato i prekinuto na vreme. Prisiljavanje je patološki način da nekoga vežemo za sebe. Jedino slobodni ljudi mogu održavati zdrave emotivne odnose. Niko ne treba da podnosi žrtvu da bi se veza održala, kao ni onda kada se ona završava.

Radionica: TREBA MI VAZDUHA

Vesna Ilić, Gimnazija, Paraćin

Kada partnerska veza guši?

Nastavnik/ca daje uvod: danas se bavimo zagušljivim vezama među ljudima. Kakve su to veze, brzo ćete se setiti, jer odmah na početku uradićemo jednu vežbu.

Vežba za učenike/ce, nastavnik/ca daje instrukciju: Pripremila sam iskaze nekih momaka i devojaka koji su se obratili psihološkom savetovalištu zbog teškoća sa svojim partnerima. Pročitajte ih a zatim ćemo razgovarati.

- Moja devojka nije jedina osoba u mom životu, želim i da treniram, da izađem sa prijateljima.
- Imam i neke obaveze i interesovanja, a ne jedino momka.
- Od kada se zabavljamo, prekinuli smo sve veze sa vršnjacima, uvek smo sami samčiti.
- Sputava me zabavljanje sa njim. Ne mogu da dišem od njegovih „pravila”, njemu se ne sviđa da se šminkam, zakopčava mi dugmiće na bluzi, navlači suknju na kolena.....
- Želeo sam da upozna moje drugove, da pogleda šta me još zanima, ali ona misli da je tako zapostavljam.
- Rekao sam joj: volim te i kad nisam pored tebe!
- Moram da se odselim zbog studija ali moj dečko misli da je to siguran kraj naše veze.
- Ne mogu da mrdnem od njega, uvek je tu pored mene, tarži da mu šaljem fotografije gde sam, s kim sam.
- Moja devojka traži da propustim utakmicu jer joj se ide na bazen.

Pitanja za učenike/ce: šta ste uočili u ovim iskazima? O kakvim problemima je ovde reč?

Učenici/e iznose: gnjavatori, smarači, lepkovi, kontrolori, izolatori ...

Nastavnik/ca ističe važne pokazatelje sputavajućeg odnosa: u pravu ste, ovde se radilo o odnosu koji sputava, a iskazi sadrže različite vidove „gušenja”. Nije uvek lako prepoznati kada sputavanje počinje, jer neke veze lagano tonu u zamku: maskirano u odanost, zapravo se razvija ograničavanje slobode izbora, koji vodi u kontrolu, izolaciju, a odatle samo je korak do nasilja.

Zato vas ohrabrujem da reagujete kada emotivna veza „guta” sve vaše vreme i istiskuje sva druga vaša interesovanja ili obaveze. Zahtevan partner ili partnerka koji stalno traže da se posvetite jedino njemu ili njoj osiromašuje vaš život. Za pravilan razvoj i zdravu emotivnu vezu, potrebno je da partneri imaju zadovoljena raznovrsna interesovanja, sklonosti, da iskuse različite prilike i okruženja, da se oprobaju u brojnim ulogama, održe porodične veze, razviju prijateljstva.

Redovna nastava: NASTAVNE JEDINICE IZ PSIHLOGIJE

Na časovima Psihologije na kojima se po redovnom nastavnom planu i programu obrađuju nastavne jedinice **Razvoj emocija, emocionalnost u pubertetu i adolescenciji i Međulična naklonost i nenaklonost, ljubav, empatija**, uz pomoć smernica datih u priručniku *Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama*, uvesti temu zdravih i nezdravih adolescentskih veza, artikulacije osećanja, prihvatanja, poštovanja i nenasilnih odnosa.

3.

**PRISTANAK
/CONSENT**

IZVORI

Priručnici:

The Expert Respect Healthy Relationships Toolkit

Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama

Video:

TEDx TALKS: Coercion, Consent and Sexual Violence | Dr. Felicia Kimbrough

Pristanak, prosto, kao za čaj!

It's Your Place: A Bystander Intervention

Popularne TV serije:

Unbelievable

13 Reasons Why

Veb-sajtovi:

<http://www.teachconsent.org/>

<http://teentalk.ca/>

Priručnik:

The Expert Respect Healthy Relationships Toolkit

Aktivnost na str. 108

O pristanku se može govoriti na časovima građanskog vaspitanja, sociologije, ali i na časovima engleskog, budući da je tekst priručnika na engleskom jeziku – aktivnost može biti deo časa vežbanja konverzacije.

Podsticaj za razgovor:

Kratki video-prilozi O PRISTANKU kao podsticaj za razgovor

TEDx TALKS: Coercion, Consent and Sexual Violence | Dr. Felicia Kimbrough **TEDx RAZGOVORI: PRINUDA, PRISTANAK I SEKSUALNO NASILJE**

U ovom videu stručna saradnica u srednjim školama govori o svom iskustvu u radu sa mladima i ukazuje na nedostatak obrazovnog sistema koji se često ne bavi prevencijom seksualnog nasilja na adekvatan način. Posebno stavlja akcenat na pitanje pristanka, odnosno prinude u seksualnim odnosima. Video može da posluži kao tema za razgovor o tome koliko su mladi upoznati sa pristankom, da li ga u potpunosti razumeju, šta on sve predstavlja za njih i sl. Takođe je važno pomenuti da pristajanje na seksualni odnos zanemarujući svoje potrebe i granice nije zdrav ni dobar način da iskažemo svoje emocije prema drugoj strani.

PRISTANAK, PROSTO, KAO ZA ČAJ!

Link

Ako je nekome (još uvek) nejasno zašto je važno dobiti pristanak za svaku seksualnu aktivnost, ovaj kratak video-prilog o tome šta znači pristanak kada nekome nudite čaj, može da pomogne i da razjasni nedoumice. Razgovarajte sa mladima o tome kako razumeju poređenje između pripreme i nuđenja čaja sa seksualnim aktivnostima; šta je pristanak u seksualnim odnosima; zašto je važno da postoji svestan, slobodno dat pristanak za svaki odnos, kao i mogućnost da se pristanak povuče, kada se promeni mišljenje.

It's Your Place: A Bystander Intervention

TO JE TVOJE MESTO: INTERVENCIJA 'POSMATRAČA'

Ovaj video-prilog prikazuje seksualnu zloupotrebu i moguće postupke „posmatrača” („svedoka”) takvih dela, pozivajući ih da se uključe i pokazujući kako to može da se uradi. Prilog je nastao kao deo kampanje jednog koledža. Razgovarajte sa mladima da li bi i naše škole i fakulteti trebalo da imaju slične informativne priloge.

Podsticaj za razgovor: POPULARNE TV SERIJE

Kako TV serije predstavljaju jedan od trenutno najpopularnijih formata za mlade, iskoristiti ih kao podsticaj za razgovor o seksualnom nasilju, pristanku, silovanju, osvetničkoj pornografiji i drugim sličnim problemima sa kojima se susreću savremeni tinejdžeri i tinejdžerke.

Kao primer su date dve američke serije dostupne na platformi Netflix koje se, između ostalog bave pomenutim temama na za mlade pristupačan način (Neverovatno (Unbelievable) i 13 razloga (13 Reasons Why), ali dobro je učenice i učenike ohrabriti da sami podele druge premiere TV serija, filmova, i drugih zabavnih formata koji se bave ovim temama i da sa nastavnicima/ama, drugovima i drugaricama razgovaraju o njima.

Napomena: Učenice i učenike treba upozoriti da spomenute TV serije sadrže scene osetljivog sadržaja koji za neke od njih može biti potresan ili traumatičan.

Radionica: LET'S PLAY A GAME TO PRACTICE CONSENT

Iskoristiti radioncu (*igru*) dostupnu na sajtu <http://teentalk.ca/>

Redovna nastava: NASTAVNA JEDINICA IZ ENGLESKOG JEZIKA

Obrada ove nastavne jedinice može se nadovezati na prethodnu radionicu.

Na času Engleskog jezika na kome se po redovnom nastavnom planu i programu obrađuje nastavna jedinica **Pitanja**, uz pomoć smernica datih u priručniku *Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama*, ohrabriti učenike i učenice da pitaju partnere i partnerke da li im nešto prija, da li im je nešto neprijatno, kako se osećaju u vezi sa nečim...

TRAUME I MENTALNO ZDRAVLJE

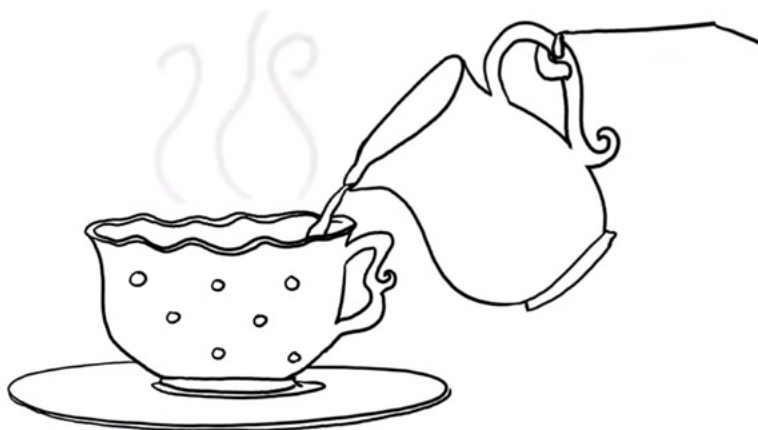
S obzirom na to da iskustvo seksualnog i drugih vrsta rodno zasnovanog nasilja, naročito u adolescentskom periodu, može da ostavi trajne posledice po psihičko zdravlje, podeliti sa učenicama i učenicima dodatne materijale koji mogu poslužiti kao smernice i prva pomoć kada je reč o psihološkoj podršci nakon preživljenog nasilja:

Podsticaj za razgovor: TRAUMA

Video

(autori: Zagrebačko psihološko društvo)

Šta su traumatski događaji i kako reagujemo na njih? Iskustvo zlostavljanja i nasilja je takođe traumatsko iskustvo. Za učenike i učenice može biti korisno da razumeju na koji način traumatski događaji deluju na naše emocije, misli, fiziološke procese i ponašanja i kako se nosimo sa njima.

4.

**DRUŠŤVENE MREŽE
I DIGITALNA
BEZBEDNOST**

IZVORI

Priručnici:

The Expert Respect Healthy Relationships Toolkit

Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasilja u školskom programu u srednjim školama

Veb-sajt:

<https://toolkit.sharecert.rs/sr/>

Članak:

Cyber Dating Violence during COVID-19

Blog:

The Empowering Internet Safety Guide for Women

Konkretni koraci za zaštitu naloga na društvenim mrežama

Video:

Nadzor preko telefona

Podsticaj za razgovor: FEJSBUK I INSTAGRAM U RALJAMA LJUBOMORE

Da li gledate profile bivših ljubavi i otkud ta opsesija? Opsesivno ponašanje može da se otrgne kontroli kad skoro svi imamo kompjuter u džepu i neograničen pristup društvenim mrežama. Ali kako možemo da sprečimo da se izgubimo u nekontrolisanoj, kompulzivnoj i posvećenoj misiji posmatranja drugih?

Predlog pitanja za diskusiju:

Šta mislite o tome što neke osobe skoro po ceo dan kontrolišu i prate svoje partnere/partnerke (gde idu, šta rade, s kim provode vreme...)?

Na koje sve načine je takvo ponašanje štetno za osobu koja je kontrolisana/pračena – šta sve može biti posledica kontrole i praćenja?

Da li je takvo ponašanje štetno i za onoga ko ga primenjuje? Na koje sve načine?

Da li je takvo ponašanje kažnjivo u Srbiji?

Kakvo je vaše iskustvo, da li je ova pojava česta? Da li je češća kod momaka u kontroli devojaka, ili obrnuto?

Da li su iste posledice praćenja/kontrole za devojke i za momke? Ako nisu, u čemu je razlika?

Kako internet i društvene mreže olakšavaju kontrolu i praćenje druge osobe?

Imate li takva iskustva? Da li znate druge mlade ljude koji ih imaju?

Šta bi trebalo uraditi u slučaju da ste žrtva digitalnog proganjanja?

VIDEO-PRILOG

Nadzor preko telefona

Ovaj video pokazuje kako je lako pratiti (nadzirati, špijunirati) sve aktivnosti, kretanja i korespondenciju preko telefonskih uređaja. Podaci pokazuju da je na taj način lako ugrozi sigurnost devojaka (žena) koje su žrtve nasilja (praćenja i proganjanja). Ovaj video-prilog je odlična ilustracija kako rade programi za „nadzor“, a može biti podsticaj za razgovor o rodno zasnovanom nasilju, digitalnom nasilju i zloupotrebi tehnologija u svrhu prinudne kontrole i zlostavljanja. Softver za nadzor omogućava potpun pristup nečujem telefonu, prikazuje privatne poruke, GPS lokaciju, pa čak daje i mogućnost da se osoba vidi i čuje putem kamera i mikrofona. Ova se tehnologija prodaje mreži kao kompleti za „nagledanje roditelja i zaposlenih“ i njena upotreba porasla je za najmanje 37% u poslednjih godinu dana. Joe Tidi (Joe Tidy), BBC-jev izveštač o digitalnoj sigurnosti, dopustio je kolegici da dvadanašpijunira njegov telefon, kako bi pokazao koliko je to lako sprovesti.

ALATI ZA DIGITALNU BEZBEDNOST

<https://toolkit.sharecert.rs/sr/>

SHARE Fondacija je razvila Alate za digitalnu bezbednost – otvorenu platformu koja ti na jednom mestu daje uputstva i moguća rešenja problema sa radom sajtova, aplikacija ili uređaja, omogućava da naučiš nešto više o dobrim praksama zaštite informacionih sistema i digitalnih dobara i pruža savet ukoliko si žrtva nasilja ili uznemiravanja posredstvom tehnologije.

Podsticaj za razgovor: DIGITALNO DEJTING NASILJE TOKOM PANDEMIJE COVID-19

Cyber Dating Violence during COVID-19

Imajući u vidu da kontekst pandemije podrazumeva manje socijalnih kontakata uživo i intenzivnije korišćenje društvenih mreža, dolazi i do promena u međuljudskim odnosima koji se sve više pomeraju u digitalni prostor. Frekventnija upotreba interneta sa sobom nosi i veće rizike za izloženost digitalnom nasilju. Članak može poslužiti za informisanje i razgovor sa učenicima/ama o tome koja sve ponašanja spadaju u digitalno dejting nasilje, kakve posledice ono može imati – kako po žrtvu tako i nasilnika (budući da je kažnjivo), a takođe se može razgovarati o tome na koji način se zaštititi i šta učiniti ukoliko smo mi ili neko nama blizak izloženi ovoj vrsti nasilja.

Radionica:

PONAŠANJE NA MREŽI, ŠTA POSTOVATI I KAKO OSTATI BEZBEDNA

U priručniku *The Expert Respect Healthy Relationships Toolkit* je dat predlog za radionicu: fokus je na ponašanju na društvenim mrežama; u prvom delu razgovara se o sadržajima koje učenici/e dele na društvenim mrežama: šta postuju, kakve fotografije i videe, koga prate, s kim su u komunikaciji, kako oni komentarišu a kakve komentare dobijaju.

Planiranje kampanje: u poslednjem segmentu radionice planirano je pravljenje kampanje koja bi mogla biti usmerena samo na sigurnost devojaka na društvenim mrežama. Princip organizovanja kampanje može da se koristi i prilikom obrada nastavnih jedinica iz građanskog vaspitanja (možda Odnosi u grupi i zajednici; Planiranje i izvođenje akcije; Planiranje konkretne akcije...). kampanja bi mogla da se osmisli i pusti ciljano za obeležavanje 8. marta ili Međunarodnog dana borbe protiv femicida ili Dana sećanja na žene žrtve nasillja.

Redovna nastava:

NASTAVNA JEDINICA IZ RAČUNARSTVA I INFORMATIKE

Na času Računarstva i informatike na kome se po redovnom nastavnom planu i programu obrađuje nastavna jedinica **Društvene mreže i njihovo korišćenje**, uz pomoć smernica datih u priručniku *Zašto i kako o temi rodno zasnovanog nasillja u školskom programu u srednjim školama*, razgovarati o bezbednosti na društvenim mrežama.

Sve gore navedene priloge moguće je koristiti pri obradi ove, ali i drugih nastavnih jedinica, kao vrstu ilustracije odnosno primera.

5.

**DODATAK:
ŠKOLSKI PROGRAMI**

Škole su u prilici i u obavezi da organizuju različite preventivne aktivnosti u okviru redovne i izborne nastave i vannastavnih aktivnosti, posebno kada su teme relevantne i aktuelne. To je dobar način da se doprinese razvoju ključnih *kompetencija celoživotnog učenja* (poput društvenih i građanskih kompetencija) i *opštih međupredmetnih kompetencija* (poput odgovornog učešća u demokratskom društvu, ali i komunikacija, odgovoran odnos prema zdravlju, saradnja i druge).

U preventivne aktivnosti (planiranje i realizaciju) treba uključiti učenike/učenicice, kao i druge aktere iz zajednice, poput stručnjaka i roditelja.

U ovom odeljku predstavljamo nekoliko primera koje nam je poslala **Vesna Ilić, stručna saradnica – psihologinja iz Gimnazije Paraćin.**

ANALIZA RIZIKA PO BEZBEDNOST U ŠKOLI

Svaka preventivna aktivnost u školi može/treba da počne analizom rizika. Ovakva analiza je obaveza škole u sklopu programa zaštite učenika od diskriminacije, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, te je koleginja Vesna Ilić prikazala faktore rizika iz kategorije sociokulturnih rizika u zajednici i predstavila njihove moguće posledice po psihofizički razvoj mladih, njihovu socijalnu i emocionalnu dobrobit, poštovanje rodnog identiteta, razvoj samopouzdanja i autonomije.

Bezbednosni rizici iz ove grupe razlikuju se u različim zajednicama. Možete **uporediti** ovu sa vašom listom rizika i posledica.

Za najvažnije ili najučestalije rizike **treba pripremiti plan aktivnosti** za smanjenje njihovog uticaja, ukoliko nije moguće njihovo otklanjanje.

Faktori rizika sociokulturnog tipa	Posledice
Prebacivanje odgovornosti – formalno i nefunkcionalno delovanje škole u oblasti zaštite i prevencije	Rizici se održavaju i ne unosi se promena koja bi jačala bezbednost
U zajednici su rasprostranjene predrasude i stereotipni stavovi prema društvenim grupama i ličnim svojstvima pojedinaca <i>* unose se u školu kroz uverenja školskog osoblja i učenika</i>	Diskriminacija nastavnika i đaka; nepovoljan položaj pojedinaca unutar školske zajednice
Velika izloženost kulturno zagađujućim sadržajima kroz mas-medije	Ugrožen socijalni razvoj, šire se zablude i pogrešni modeli socijalnih odnosa, nepovoljan položaj pojedinaca unutar školske zajednice
U najfrekventnijem kanalu komunikacije (preko interneta) prisutan govor mržnje, diskriminacija, vređanje, etiketiranje i sl.	Šire se zablude i pogrešni modeli komunikacije, nepovoljan položaj pojedinaca unutar zajednice
Slaba dostupnost kvalitetnih i razvojno povoljnih programa za mlade u lokalnoj zajednici	Kulturna deprivacija, dezorijentisanost, destruktivnost i autodestruktivnost i sl.
Nedovoljna uključenost roditelja / staralaca u život škole; nepostojanje zajedničkog stava o vrednostima koje se poštuju i razvijaju u školi <i>* moguć je raskorak između porodičnih i školskih vrednosti, nesporazum, nerazumevanje, niska tolerancija i sl</i>	Otežana izgradnja prosocijalnih stavova i socijalne integracije; konfuzija vrednosti; zanemarivanje pravila važnih za bezbednost; slaba unutrašnja zaštitna mreža u školi

<p>Nedovoljno angažovanje nastavnika u slobodnim aktivnostima za učenike; siromašna ponuda vannastavnih programa u školi</p> <p>Nastavnici i đaci, kao i kolege međusobno se ne poznaju dovoljno, škola je prolazno mesto za obezličen i dehumanizovani rad</p> <p><i>* ¾ nastavnika radi samo deo radnog vremena u školi, neki rade i u po 3-4 škole, u različitim mestima (selo, grad, opština)</i></p>	<p>Mladi se razvijaju u oskudnom i nestimulativnom okruženju; ne izgrađuje se kohezivna i solidarna zajednica; ne neguje se inkluzivna kultura; nema poverenja i saradnje</p>
<p>Nedovoljna informisanost i neodgovarajuće znanje školskog osoblja i učenika o diskriminaciji i diskriminatornom ponašanju, posebno u odnosu na lična svojstva kao što je poreklo, socijalno-ekonomski status, kulturu, religiju, pol, rodni identitet, seksualnu orijentaciju... uključujući vređanje ugleda, časti i dostojanstva</p>	<p>Nepovoljan položaj pojedinaca i grupa unutar školske zajednice</p>
<p>Nedovoljna informisanost i neodgovarajuće znanje školskog osoblja i učenika o različitim vidovima zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja, o mestima na kojima se ono može desiti i o potencijalnim učiniocima i žrtvama</p>	<p>Nepovoljan položaj pojedinaca i grupa unutar školske sredine</p>
<p>Samo formalno postavljene unutrašnje procedure i nedosledna primena rešenja za prevenciju i sprečavanje svih oblika ugrožavanja bezbednosti i diskriminacije</p>	<p>Nepovoljan položaj pojedinaca i grupa unutar školske sredine</p>
<p>Škola nema dovoljno integriteta prilikom zaštite ugroženih osoba ili grupa</p> <p>Podržava se doživljaj bespomoćnosti, bezizlazne pozicije žrtve, indirektno opravdavanje ugrožavanja, etiketiranje i stigmatizovanje žrtve</p>	<p>Niska bezbednost, dugoročno se narušava sigurnost i poverenje, reviktimizovanje žrtve, tolerisanje počinilaca i odgovornih za prevenciju i sprečavanje ugrožavanja</p>
<p>Nedovoljno znanje školskog osoblja o nadležnostima saradničkih službi (policija, centar za socijalni rad) u sprečavanju i zaustavljanju ugrožavanja</p>	<p>Opada nivo bezbednosti, ponavljaju se neefikasni postupci u školi, ne deluje se intergisano i efikasno</p>
<p>Nedostatak konstruktivne saradnje relevantnih službi u zajednici i pozitivnih primera zajedničkog delovanja</p> <p><i>* Ne poštuju se zakonske i podzakonske procedure</i></p>	<p>Niska bezbednost zajednice, ponavljaju se neefikasni postupci, ne deluje se intergisano i efikasno</p> <p><i>* iscrpljivanje, nemoć svake pojedinačne ustanove</i></p>
<p>Nizak nivo doživljaja pripadanja školi (školskoj zajednici), deljenja zajedničkih vrednosti i kulture, slab etos škole</p>	<p>Dugoročno opada nivo bezbednosti u školi, raste rizik od dominacije negativnih uticaja</p>
<p>Slabi kapaciteti zajednice da prepozna i reaguje na rizike i ugrožavanje bezbednosti mladih; škola nema motivisane saradnike u okruženju</p> <p><i>* npr. nema samoorganizovanih građana i volontera koji bi bili saradnici škole u zaštiti od rizika i ugrožavanju</i></p>	<p>Dominacija negativnih faktora u zajednici</p>

Program aktivnosti:

ZAŠTITA I BEZBEDNOSTI DECE – STALNA BRIGA ŠKOLE

ГИМНАЗИЈА У ПАРАЋИНУ

ЗАШТИТА И БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ – СТАЛНА БРИГА ШКОЛЕ

Недеља активности од 19. до 25. 11. 2015.

19.11. <u>четвртак</u> Међународни дан превенције злостављања и занемаривања деце	Промоција школског пројекта: Трибина поводом Међународног дана превенције злостављања и занемаривања деце Културни центар, Параћин, 12:00
	Тематски час одељењског старешине: Шта је насиље, злостављање и занемаривање
20.11. <u>петак</u> Светски дан детета	Постер презентација у школи: Коме да се обратим ако сам угрожен или у ризику
	Вршњачка едукација – Ученички парламент: Неопходна знања из прве помоћи
	Кутак за родитеље у школи: Поверење као услов безбедног одрастања
23.11. <u>понедељак</u>	Тематски час за ученике 2. разреда: Превенција психичког вршњачког насиља
	Тематски час одељењског старешине: Шта је насиље, злостављање и занемаривање
24.11. <u>уторак</u>	Јачање здравих стилова живота – здрава исхрана: Здрава ужина за сваког ученика
	Пројекат: Сачувај свој живот Презентација са демонстрацијом за ученике 3. разреда Превенција ризичног понашања младих у саобраћају Реализација: Савет за безбедност општине Параћин Гимназија, 14:00
	Тематски час одељењског старешине: Шта је насиље, злостављање и занемаривање
25.11. <u>среда</u> Међународни дан борбе против насиља над женама	Тематски час за ученике 1. и 2. разреда: Решавање вршњачких конфликта Безбедност на интернету
	Тематски час одељењског старешине: Шта је насиље, злостављање и занемаривање
	Радио/ТВ гостовање: Препоруке деце и младих које унапређују њихову сигурност

Program aktivnosti: NEDELJA TOLERANCIJE

ГИМНАЗИЈА ПАРАЋИН

НЕДЕЉА ТОЛЕРАНЦИЈЕ 22-28.04.2013.

Врста програма:

- посебни програми за ученике;
- јачање безбедности ученика и превенција ризика;
- сарадња са родитељима.

Подручја рада установе:

- 1) подршка ученика,
- 2) етос установе.

Облици рада: настава, ваннаставне активности за ученике, сарадња са родитељима.

- а) наставни часови у три образовне области,
- б) ликовна секција, школски сајт,
- в) рад ђачког парламента,
- г) сарадња школе са родитељима ученика.

Носиоци: наставници, стр. сарадник, ђачки парламент, директор.

Циљна група: ученици и родитељи.

Период релаизације: 22.04 – 27.04.2013.

Место: Гимназија.

Ресурси: расположиви у школи + 16 пак папира, лепак, маркери.

ПРОГРАМ

а) часови редовне наставе у истој седмици

1. На часу латинског језика проучити порекло и изворно значење речи толеранција и подстаћи ученике на дискусију 2. разред.
2. На часу српског језика користити погодан прилог из књижевности за дискусију о толеранцији/ нетолеранцији разлика међу људима 3. разред.
3. На часу грађанског васпитања и верске наставе заступити јединицу о толеранцији различитости, људским правима, верској толеранцији, екуменизму, дискутовати о искључивости и толеранцији као стиливима социјалних односа ... сви разреди.
4. На часу географије заступити тему из политичке географије како би ученици сагледали значење и важност толеранције 2. разред.
5. На часу историје представити пример толеранције међу народима и културама која је погодовала унапређивању друштвено-историјских прилика ... 1. разред.
6. На часу филозофије дискутовати о толеранцији и нетолеранцији у етичким ставовима, о вредностима, о моралним нормама ... 4 разред.

7. На часу биологије објаснити биолошко значење толеранције и интолеранције (на пр. алергени) ... 1. разред.
8. На часу психологије дискутовати о толеранцији и нетолеранцији у социјалној комуникацији и психо-динамици групе ... 2. разред.
9. На часу хемије и физике илустровати и дискутовати о природним феноменима / законима (кохезија, валенција, дејство физичког поља ...) као примерима „толеранције и нетолеранције“ материје 3. разред.
10. На часу одељенског старешине заступити тему толеранције међу ученицима, у циљу хармонизовања односа у одељењу ... сви разреди.

б) ликовна секција, школски сајт, током једне седмице

Секција за ликовну уметност

- дигитална колекција фотографија ученика на тему толеранција; селекцију врши наставник; одабране фотографије администратор поставља на школски сајт (може и изложба у школи фотографија на фото папиру, одбраних 10-так)сви разреди;

в) рад ђачког парламента, једна седмица

Ђачки парламент и стручни сарадник

- у сваку учионицу поставити постер са листом понашања у школи „Толеришемо – не толеришемо“ ... сви разреди, 16 одељенских постера.

г) сарадња са родитељима, 1 дан

Савет родитеља школе / стручни сарадник / 4 члана ђ. парл. / директор

- фокус група на тему Колико је школа толерантна? Шта треба и не треба толерисати у школи? Продукте и сугестије прикупити за школску документацију (план рада, развојни план ...)

* * *

ПРОГРАМ НЕДЕЉЕ ТОЛЕРАНЦИЈЕ ЈЕ УСВОЈЕН ОДЛУКОМ НАСТАВНИЧКОГ ВЕЋА И СПАДА У ГОДИШЊИ ПРОГРАМ РАДА ШКОЛЕ.

Директор, Снежана Дачић

Školski prostor: INFORMACIJE ZA UČENICE/UČENIKE I RODITELJE

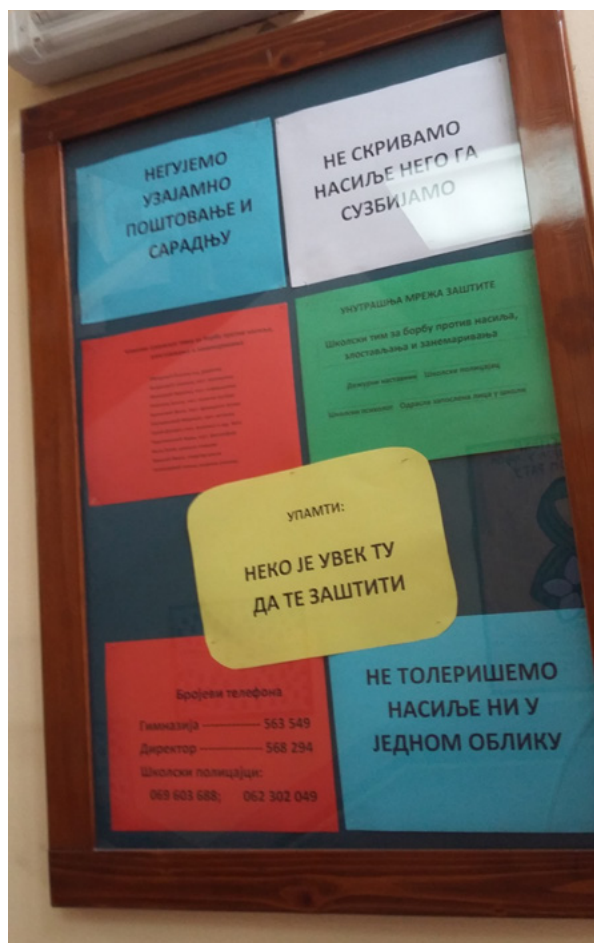
U školi, u holovima, hodnicima, na ulazu i na drugim mestima gde se učenice/učenici i roditelji zadržavaju, borave ili čekaju, treba postaviti različite relevantne informacije, koje se mogu lako pregledati i pročitati.

Kada je reč o nasilju u emotivnim/intimnim vezama mladih, kao i o digitalnom, seksualnom i rodno zasnovanom nasilju, pokazuje se korisnim da se ključne informacije i brojevi organizacija i institucija kojima se mladi mogu obratiti (u poverljivoj formi, odnosno anonimno, kada žele da se informišu ili kada žele da prijave saznanje ili sumnju na zlostavljanje) nalaze i na mestima koja nisu izložena pogledima drugih – kakvi su toaleti ili svlačionice, gde bi mogli da se postave posetri, nalepnice ili lifleti sa unutrašnje strane kabina.

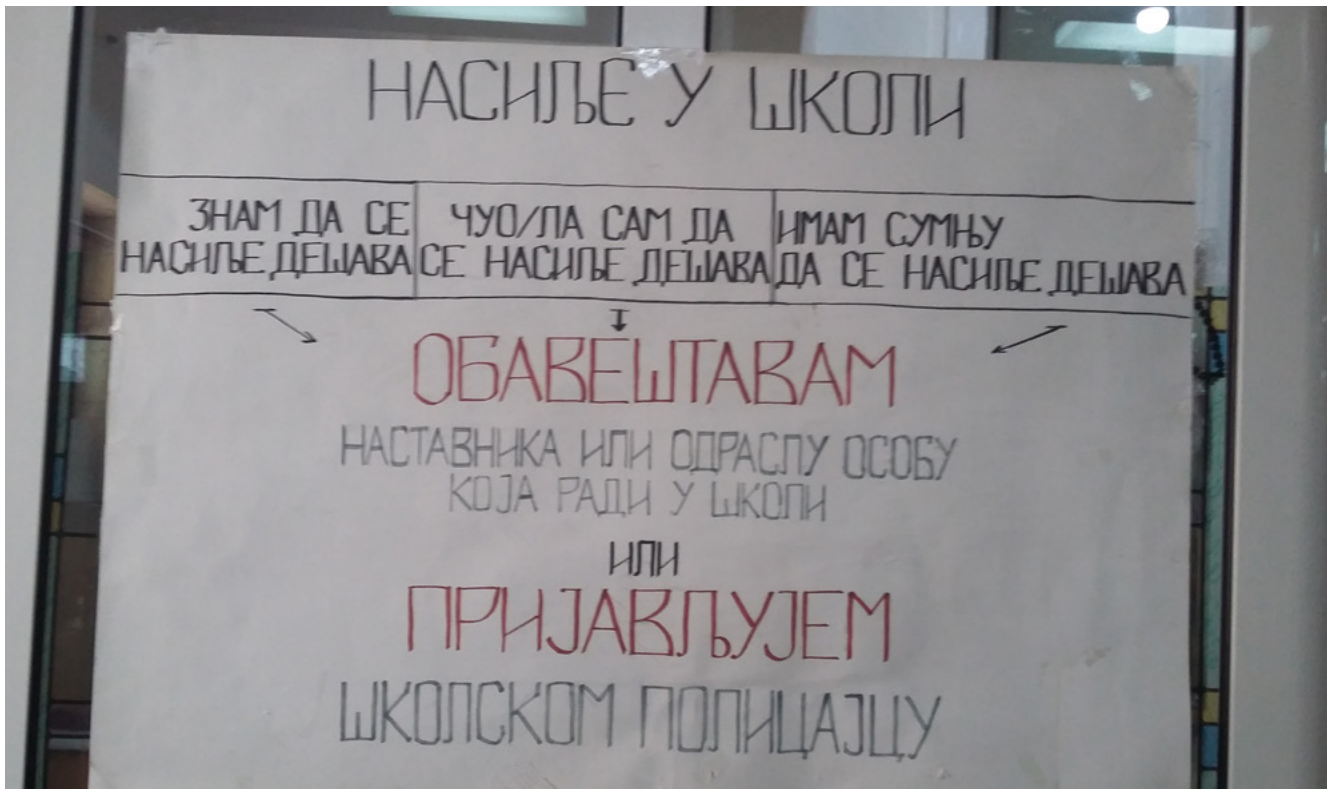
KUTAK ZA RODITELJE

PORUKE ZA UČENICE I UČENIKE

PROCEDURA U SLUČAJU NASILJA

*autonomni
ženski
centar
beograd*

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Kofinansirano od strane REC programa Evropske unije